

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור לתעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יד טבת תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 4:02 תל-אביב: 4:16 חיפה: 4:06 מוצאי שבת: ירושלים: 5:18 תל-אביב: 5:19 חיפה: 5:17 ר"ת: 5:54

פרשת ויחי

חסד של אמת

מצוה לגמול חסד עם המתים, לטפל בצרכי קבורתם וללוותם למנוחתם!

נלמד מהפסוק: "ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במוצרים" (פרק מו-כט)

ופירש רש"י: חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול. עכ"ל. והז"ל דרשו: וכי יש חסד של שקר שהוא אומר חסד ואמת! אלא כך אמר לו יעקב ליוסף: אם תעשה עמי חסד אחר מיתתי הוא חסד של אמת. (תנחומא).

נפסק בשו"ע (ור"ד סימן שס"ב ס"ה): אין לקבור רשע אצל צדיק אפילו רשע חמור אצל רשע קל. והמקור לדין זה במשנה (סנהדרין מו.) "ולא היו קוברים אותו בקבורת אבותיו, אלא שתי בתי קברות היו מתוקנין לבין דין וכו'." עיי"ש. ובגמרא (שם מו.)

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מסתפק (בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ד סימן נו) בענין קבורת אדם צדיק שעומדות בפניו ב' אפשרויות בלבד, או להקבר בין גוים ורשעים, או אפשרות שלא להקבר כלל. איזו מהן להעדיף?

וטעם הספק שהרי ב' האפשרויות הם חיובים המפורשים בתורה. חיוב קבורה נאמר מפורש "כי קבור תקברנו" (דברים כא-כג), ואיסור קבורה בין הגויים הוא גם כן מדאורייתא, הלכה למשה מסיני, כפי שמצינו שיש לבית דין שני בתי קברות, אחד לנסקליו ונשרפין ואחד לנהרגין ולחנקין משום שאין קוברין רשע חמור אצל רשע קל, וכל שכן יהודי [שהוא בחזקת כשרות] אצל גויים או כופרים.

וכתב רבי משה, שלכאורה נראה שחיוב הקבורה עדיף הוא מהאיסור לא לקבור בין הגויים, והטעם בזה שהרי הקבורה נועדה לכפרה כמבואר בגמרא, וכפרה זו ישנה גם כאשר קבור בין הרשעים, ואין הקבורה אצל גוים ורשעים מגרעת את כפרתו, ומכיוון שכל האיסור לקבור אצל רשעים הוא משום כבודו של המת, אין זה חמור כמו העדר כפרה למת, לפיכך עדיף קבורה אף אצל רשע, לכפרה, מאשר שלא יקבר כלל ולא תהיה לו כפרה. עכ"ד.

בספר מנורת המאור (נר ג' כלל ח' ח"ג) מבואר כי המתעסק בקבורת המתים ובהספדים, גומל חסד לעצמו, מלבד החסד שעושה למתים ולקרוביהם. וכל כך למה? מפני שבהתעסקו בזה, גורם לו לשבר גאון-לבו, וליראה מן החטא, ולהלך בדרכי מצוה בזוכרו יום המיתה. כמו ששינונו באבות (פ"ג מ"א): הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך..."

סייעתא מן שמיא...

מסופר על הגאון בעל ה"בית מאיר" שביקש פעם להשיא נערה יתומה ולא היו בידו אמצעים. הוא פנה לגביר מסויים וביקש את עזרתו. הלה הבטיח לתת את כל ההוצאות, אך בתנאי שילמוד משניות אחר מותו לעילוי נשמתו. ויהי לימים, למד ה"בית מאיר" את הסוגיה בגמרא "חיישינן שמא ימות", ועלה ספק בלבו שמא הגביר מת וחייב לקיים תנאו וללמוד משניות לעילוי נשמתו. לקח הבית מאיר משניות ולמד לע"נ הנדיב. וכך למד ביום הב' וביום הג' מתוך חשש שמא הנדיב מת וחייב לקיים הבטחתו.

והנה ביום הג' קיבל מכתב מיורשי הנדיב בו הם מודיעים כי הנדיב נפטר ביום פלוני, ומצאו בגנזיו התחייבות ה'בית מאיר' ללמוד עבורו פרק משניות בכל יום, ועליו לקיים ההתחייבות.

מה מאוד הופתע הבית מאיר לגלות כי היום בו נפטר הנדיב הוא בדיוק היום שבו החל מספק, ללמוד משניות לע"נ, הוא הודה להש"ת שמנע ממנו לעבור על הבטחתו בשגגה אפילו יום אחד.

גזע היחוס

חסד שבחסד...

סיפר הרב ב.ב. שליט"א: בישיבת חברון, היה ממונה מטעם הנהלת הישיבה, אברך תלמיד חכם, שיאמר באופן קבוע קדיש ו"א-ל מלא רחמים" לע"נ נדיבי הישיבה תמורת שכר שקיבל מקופת הישיבה.

יום אחד קבע את מקומו בישיבה, אברך תלמיד חכם מופלג מבוגרי הישיבה אשר נשא בעבר במשרה תורנית, ואולם כעת מצבו הכלכלי היה קשה מנשוא. בדיוק באותם ימים נתפנה תפקיד אמירת הקדיש. נשאו מנהלי הישיבה את עיניהם לאותו אברך, כראוי ביותר לתפקיד, הן מפאת היותו תלמיד חכם מופלג, והן כדי לסייע לו במצבו הכלכלי הקשה.

כשהוצע הענין בפני ראש הישיבה, הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, הודיע נחרצות כי הוא בעצמו... מעונין לומר את הקדישים. הדבר גרם לתדהמה בקרב ההנהלה והתלמידים, שכן התפקיד עם כל חשיבותו, אינו הולם כמובן את כבודו של ראש הישיבה ואין זה מתאים ומקובל שראש הישיבה בעצמו יתעסק בזה. (מקובל בבתי כנסת רבים להטילו על השמש).

והנה לאחר שבועות מספר, ניגש רבי יחזקאל עצמו לאותו אברך המיועד למינוי, וביקש ממנו שיואל נא בטובו ליטול ממנו את התפקיד תמורת שכר נאה, שכן קשה לו לעמוד בנטל...

או-אז נודע הדבר: מתברר שרבי יחזקאל לא התכוון מלכתחילה לקחת לעצמו את התפקיד, אלא ביקש להעניקו לאותו אברך ת"ח בדרך מכובדת ביותר. בתבונתו הרבה חשב כיצד יעשה זאת? ע"י שיטול את התפקיד לעצמו, ואז יעבירו לאותו אברך כתפקיד חשוב שאף ראש הישיבה ראוי לקבלו... הלמות עמלים

עלון "איש לרעהו" פרשת ויחי הוקדש לעילוי נשמת

רבי חיים מנחם מנדל בן ר' מאיר עבי כהן זצ"ל

שי"ם היארעייט הל בכ' בטבת, ת. נ. ע. ב. ה.

לזכות המשפחה היקרה שיחיו – ברכת רוב נחת מעומקא דליבא

זכות גדולה לסייע ולתמוך בתלמידי חכמים שמקדישים עצמם ללימוד התורה בלבד!

נלמד מהפסוק: "זבולן לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות..." "יששכר חמור גרם" (פרק מט-יג, יד).

ופירש רש"י: שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבת יששכר (תנחומא) והם עוסקים בתורה. הוא שאמר משה (דברים לג) שמח זבולן בצאתך ויששכר באוהלך, זבולן יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים.

פסק הטור והשו"ע (יו"ד-רמז): "ומי שאי אפשר לו ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד, או מפני טרדת הזמן, יספק לאחרים הלומדים, ותחשב לו כאילו הוא לומד בעצמו, כמו שדרשו חז"ל "שמח זבולן בצאתך ויששכר באהלך". והוסיף ה"לבוש" (שם) שהרי כמו שלגבי הלומד בתורה עצמו כתוב עליו "כי הוא חייך ואורך ימך", כן גם לגבי המספק לאחרים כתוב עליו "עץ חיים היא למחזיקים בה..."

כתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל (בספרו **תוכחת חיים** - ויגש) במעלת מחזיקי לומדי התורה את הדברים הבאים: יחזיק התורה ולומדיה הרבה מאד, בין בגופו בין בממונו, תמיד כל הימים במיוחד מי שאין לו פנאי ללמוד מחמת טירדת סחורותיו ומזונותיו, בזה שמחזיק ביד תלמידי חכמים הלומדים בסיבתו, נחשב כאילו הוא בעצמו לומד. דכך קיימא לן בכל התורה כולה "גדול המעשה יותר מן העושה", וזה לאו דוקא במעשה הצדקה, דהוא הדין בכל מצוות שבתורה, ובפרט במחזיק תלמיד חכם גדול, המעשה יותר מן העושה.

וכן מפורש במדרש (שמו"ר נשא) שאמרו "גדול המעשה..." על המחזיק לת"ח שיעסוק בתורה וכך אמרו: "ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן חלון". למה זכה זבולן להקריב שלישי, לפני שחיבב את התורה, והרחיב בו לפזר ממונו ליששכר, כדי שלא יצטרך שבת יששכר לפרנסה, ולא יתבטל מלעסוק בתורה, לפיכך זכה זבולן להיות שותף לתורה, והיה חברו של יששכר, ולכן הקריב אחריו ואחרי יהודה, לקיים מה שנאמר "מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים יחננו".

על זבולן נאמר "שמח זבולן בצאתך". וטעון ביאור: מה פשר השמחה שנתברך בה זבולן, ומדוע הוצרך זבולן להתברך בשמחה וכי למה שיתעצב?

וביאר רבינו החיד"א זצ"ל (בספרו **ראש דוד**-וזאת הברכה) עפ"י מה שנחלקו **הקדמונים** ומהר"ש פרימו זצ"ל באופן שה"יששכר" לומד תורה שלא לשמה (למשל כדי לקנטר) שאז תורתו נעשית לו סם המות, האם גם ה"זבולן" שתומך בו בממונו יפסיד בגין לימוד זה?

לדעת הקדמונים, מכיון ש"זבולן" נתן את מעותיו על דעת שהחכם ילמד תורה לשמה, הרי בזה שלומד שלא לשמה, מפסיד רק לעצמו ואילו המחזיקו לא מפסיד מאומה אלא מקבל חלקו משלם. אך לדעת מהר"ש פרימו, גם המחזיק בממונו את החכם, מפסיד, כי אם מקור המים אכזב, מאין יצאו מים במורד. ותלה החיד"א פלוגתא זו במחלוקת רבי יצחק ורב נחמן בר יצחק בגמרא (ב"ב ט:). עיי"ש

מעשה, מובן מדוע נתברך זבולן בשמחה, שכן לדעת מהר"ש פרימו, הרי שיש על זבולן להיות ירא וחרד ביותר שמא כל עמלו ויגיע כפיו יהיה לריק כאשר ילמד החכם שלא לשמה, וזבולן שהשקיע את ממונו להיות שותף עמו בתורתו. יפסיד גם הוא את כל השקעתו.

על כן ברכו משה "שמח זבולן..." לאפוקי מסברת מהר"ש פרימו, ולהורות דהעיקר הוא כסברת הראשונים שאין זבולן מפסיד בתמיכתו, בחכם, גם אם אינו לומד כראוי, אלא בכל מקרה מרויח חלקו, כי ה' יראה ללבב דכוונתו רצויה, ולכן אמר "שמח זבולן בצאתך" על אשר "יששכר באהלך" [ובספר "איש לרעהו" ח"א (עמ' תפח-תפט) הבאנו חמשה תרוצים נוספים לבאר את פשר השמחה שנתברך בה זבולן עיי"ש].

הזכות לתת...

כאשר עלה החזון איש לארץ ישראל, ביקש הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל מהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שימצא נדיב שיחזיק בממונו את כלכלת החזון איש, בתקופתו הראשונה בארץ. ואכן מצא רבי יחזקאל נדיב כזה שהסכים לשלוח לחזון איש סכום נכבד בכל חודש.

אחר שלושה חדשים, הגיע אותו נדיב לביקור בארץ ישראל. הוא כמובן נכנס לבקר את החזון איש, והציג עצמו כי הוא השולח... אמר לו החזון"א כי עדיין לא השתמש בכסף ששלח לו, וכי הוא מבקש ממנו רשות אם יסכים שבכסף הזה ידפיס את ספרו "חזון איש" שעומד להוציאו לאור.

כששמע כך הנדיב, הראה שאינו כל כך שבע רצון מהצעה זו (כי לא היה לו מושג בגודל חשיבות ערך הדבר), או-אז החזיר לו החזון"א מיד את כל הכסף. בשלב זה חזר בו הנדיב ואמר שמשכים שידפיס בכסף את ספרו. אך לא הועיל לו מאומה.

חזר הלה להרב אברמסקי וסיפר לו בצער את שאירע וביקש עצה איך בכל זאת יקבל ממנו החזון"א את הכסף. השיב לו רבי יחזקאל בפתגם הידוע: "כשטיפש זורק אבן לתוך בור, לא יוכלו כל החכמים להוציאה!"

וסיפר הגר"י גלינסקי זצ"ל: יהודי שהיה משולח לאסוף תרומות למען 'כולל חזון איש', שאל פעם את החזון איש: "מדוע הגבירים אומרים לי "תבוא מחר" האם אותו אדם שאומר לי כך, יהיה מחר עשיר יותר?" וענה לו החזון"א: "האיש שאומר כך, כנראה זקוק עדיין לשלוש תפילות בשביל שתהיה לו הזכות לתת..."

מעשה איש

להחזיק אברך תלמיד חכם...

בתקופה שבה עבד הצדיק רבי סלמאן מוצפי זצ"ל כדי להנות מיגיע כפיו פנה אל אחד מראשי הישיבות וביקשו שימצא עבורו תלמיד חכם נזקק המושלם בתורה, ביראת שמים ובמדות, כדי לתת לו, ע"י ראשי הישיבה, סך הגון מידי חודש. ובתנאי שלא יודע לאותו אברך מי המחזיק בו.

בחר ראש הישיבה עבורו את המובחר שבאברכים, ובכל ראש חודש היה מוסר רבי סלמאן לידי ראש הישיבה, משכורת מלאה והוא היה מעבירה לידי האברך.

עברו שנים, ואותו אברך עבר ללמוד במקום אחר, ועזב את בית המדרש. המשיך רבי סלמאן לתת מידי חודש את שנקבע. שאלו ראש הישיבה: "מה אעשה בכסף הרי האברך עזב?! אך רבי סלמאן בשלו: "אני ממשיך לתת". כאשר התאסף סכום נכבד ביותר, הוחלט על דעת שניהם לתיתו בעילום שם לחתן יתום תלמיד חכם צנוע, למען ירכוש לו דירה צנועה וכלים לתשמישי ביתו.

עולמו של צדיק

"וכי ניקח מהעניים את הזכות הזו..."

לפני שהיה לישיבת ראדין בית מדרש משלה, למדו הבחורים בבית המדרש העירוני והתפללו יחד עם ה"בעלי בתים". בזמן התפילות היו עוברים בין המתפללים עם שתי קופות צדקה. אחת עבור בית המדרש ואחת עבור בני הישיבה. התלוננו הבחורים לפני **החפץ חיים** שהם מרגישים מבוזים, מכיון שהעניים מכניסים רק פרוטות בודדות בקופה למענם.

אמר להם הח"ח: הרי כולם מתפללים "ותן חלקינו בתורתך". והנה הגבירים יכולים לקבל ולזכות בחלקם בתורה אף שאינם לומדים, בכך שתומכים בישיבה בנדבות גדולות, הרי זה חלקם בתורה. אולם אותם עניים שלא יכולים לתת נדבות גדולות, אלא רק פרוטות בודדות, וכי נקח מהם את הזכות הזאת של חלקם בתורה!?

מעלה נשגבה לתת צדקה לעניים מן המשובח!

נלמד, בדרך דרש ורמז, מהפסוק: "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך"...

(פרק מט-כ)

כלומר: "מאשר" - כל אדם מישראל ילמד לקח מאשר - "שמנה לחמו" - המאכלים השמנים והדשנים ביותר, נדמו לו כך, בפרוסת לחמו הפשוטה. הוא לא דרש אוכל משובח ו"יוקרת" יותר מאשר "לחם לאכול". ברם "והוא יתן" - כאשר בא ליתן צדקה לעניים. אזי "מעדני מלך" - נתן את המאכלים הטובים והמשובחים ביותר. כך ראוי לנהוג כל אדם מישראל. לעצמו יחיה חיים פשוטים וצנועים, ואילו צדקה יתן מן הטוב והמשובח ביותר (עפ"י מש"ת).

וכך מצינו אצל הבל ש"הביא מבכורות צאנו ומחלביהן" ולכן "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו". גם על הפסוק "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן" (במדבר יח-יב) כותב השל"ה הק': מצוה מן המובחר, ליתן חלק לכהנים מן המובחר ביותר. וכך גם מצדקה שנותן לעניים.

וכך כותב הרמב"ם (הלכות איסורי מזבח פ"ז-יא): "הרוצה לזכות עצמו, יכוף יצרו הרע וירחיב ידו, ויביא קורבנו מן היפה והמשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו..." והיינו שלא די בעצם הנתנה, אלא יש ענין שיתן בנדיבות לב, בעין טובה וביד רחבה. נתנה כזו היא לאו דוקא בכמות, אלא אף באיכות, מהיפה והמשובח שיש לו, נחשב נדיבות לב. שכן מוותר בכך מרצונו הטוב על הדבר שמחבב אותו יותר מהרגיל.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שעמד על נקודה זו (בשיחות מוסר-מאמר נ) הביא דוגמא לכך ממצות הבאת ביכורים בה כתוב השתחויה להשי"ת מה שלא מצינו בשאר מצוות של יחיד. וטעם הדבר, משום שיש במצוה זו נדיבות לב רבה של האדם. כי מטבעו, דוקא הראשית חביבה עליו יותר, ובמיוחד כאשר זה פרי עמלו שיע וטרח עליו כל השנה. ואת הראשית הזו הוא נותן לה, הרי זו נדיבות לב שאין דוגמתה [אף אם הכמות מועטת].

על כן זוכה הוא למעלת ההשתחויה להקב"ה, אשר באה לידי ביטוי התפשטות הגשמיות, שהרי המשתחוה הוא כאומר שאינו תופס מקום בעולם כלל, והוא מוסר את נפשו וגופו לשמים.

עוד מוסיף רבי חיים: נראה כי טבע זה שהוטבע באדם שיהיה מחבב ומתקשר אל הדבר שעמל בו, הוא כדי לאפשר לו להתעלות ולהתגדל בתיתו משלו לזולתו, שכאשר יתן לו דבר החביב עליו ביותר, יתן לו בזה את לבו.

משכיל אל דל...

פעם באה עלמה אחת מבנות העניים שבעיר צאנז, אל הגאון רבי חיים הלברשטאם זצ"ל (בעל הדברי חיים) והתאוונה בפניו: "רבי! היום מתקיימת חתונת חברתי, ואין לי נעלים נאות כראוי ללכת בהם". נתן לה מיד ככל שביקשה.

ראתה זאת אחת מנכדותיו והביעה את תמיהתה: הרי כבר כמה ימים שמבקשת אני ממון לצורך נעלים חדשות, ובכל פעם יש תרוץ שאין כסף ואין צורך בכך. עתה אני רואה שיש כסף, לכן גם אני מבקשת כסף לצורך קניית נעלים כיוון שישנה חתונה אצל השכן ואינני יכולה ללכת בנעלים קרועות.

השיב לה רבי חיים: "אותך יכבדו גם אם תופיעי בנעלים ומלבושים פשוטים, כיון שאת נכדת הרב. אבל עניה מסכנה זו צריכה ללבוש בגדים מכובדים כדי שיכבדוה. מקור חיים

פיזס ובקשת מחילה

מחילה גמורה לשוטרים...

קורא נאמן העביר לנו את הסיפור המעניין הבא שפורסם באחד מכתבי העת: באחד הלילות באמצע הלימוד, נדרש הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל לעיין בשו"ת "מעגל חן" אך הספר לא היה בביתו. בנו טען שהספר נמצא בספריית "מוסד הרב קוק", אולם בשעה זו הספרייה סגורה והספרן גר ב'טלז סטון'.

הרב עובדיה היה מוטרד מאוד, הוא חייב בדחיפות את הספר, שכן ביקש לערוך תשובה הלכתית המבוססת על סברא מספר זה. מעומק לבו נשא תפילה: "רבש"ע, עזור לי שיגיע אלי הספר מעגל חן".

לפתע דפיקות נמרצות בדלת. בפתח שוטרים ובידיהם צו חקירה. הם חשדו באדם שהיה מעורב בעבירה על החוק, ואדם זה, קשור לרבי עובדיה. על כן באו לשאול אותו שאלות שסייע בעדם לפענח את הפרשה. אך רבי עובדיה טען שאינו יודע דבר. הוסיפו לחקור ורבי עובדיה בשלו: אין לו כל מושג בפרשה הזו. ראו השוטרים כך והתכוונו לצאת מהחדר.

אך אז, לתדהמתם, פנה אליהם רבי עובדיה בכעס: "דעו לכם שאני לא מוחל לכם לעולם על מה שעשיתם לי... אני עוסק כעת בכתובת תשובה הלכתית ואתם בזבזתם לי זמן על שטויות..."

אחד השוטרים שהיה ליבו חם, נבהל מאוד ושאל את הבן, מה יכול לעשות כדי לזכות במחילת הרב? אמר הבן: "תשיגו לו את הספר מעגל חן שהוא זקוק לו כעת. הספרייה במוסד הרב קוק סגורה כעת, אולם המפתחות אצל הספרן בטלז סטון..."

בתוך דקות ספורות הבהבה ניידת בפתח ביתו של הספרן. הלה נבהל למראה השוטרים שביקשו ממנו את מפתחות הספרייה מתוקף חוק, שכן הספר "מעגל חן", שנמצא בספרייה, דרוש להם לצורך חקירה...

כשהמפתחות בידיהם חזרו השוטרים לירושלים, נכנסו לספרייה, שלפו את הספר, ובמהירות חזרו לביתו של הרב עובדיה. שמחתו היתה רבה כשקיבל מיד השוטרים את הספר. הוא אמר לשוטרים: "אני מברך אתכם בכל הברכות, ואני מוחל לכם מחילה גמורה". והשוטרים נשמו לרווחה.

מאז, בכל פעם שנזקק רבי עובדיה לספר שלא היה בביתו, היה אומר: "איפה השוטרים? תביאו לי את השוטרים שיביאו לי את הספר..."

החוטא לחברו עריך לפייסו ולבקש מחילתו!

נלמד מהפסוק: "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשיב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו ויצונו אל יוסף לאמר... אנא שא נא פטע אחיך וחסאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע..." (פרק נ-טו, טז, יז)

ופירש רש"י (מהמד"ר): "מהו ויראו? הכירו במיתתו אצל יוסף, שהיו רגילים לטעוד על שולחנו של יוסף והיה מקרבן בשביל כבוד אביו, ומשמת יעקב לא קרבן". [ובתנחומא איתא: מה ראו שפחדו? ראו בעת שחזרו מקבורת אביהם שמברך על הנס שנעשה לו בבור שהשליכוהו בתוכו].

נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א: איך הדין כאשר לאדם פשוט יש הקפדה [שלא בצדק] על תלמיד חכם גדול ומפורסם, האם ראוי לאותו ת"ח לבוא לביתו של הלה כדי לפייסו, או לא, משום שעלול לצאת מכך זילזול בכבוד התורה?

וטען הגר"י שלכאורה ניתן לפשוט את הספק מדברי חז"ל (במכות יא). שאמותיהן של כהנים סיפקו לרוצחים בשוגג בערי מקלט, מחיה ובגדים, כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו [ואז יוכלו לצאת מערי המקלט במות הכהן].

והקשה הבן יהודיע: מדוע הכהנים עצמם לא סיפקו את המזון והכסות? והשיב, שאם היו הכהנים בעצמם מביאים לרוצחים את המזון, היה זילזול גדול במעמדם, וגם בזיון לכל ישראל, שהכהן הגדול הוא מאורן של ישראל וכפרתן תלויה בו ובתפלתו, והנה עתה הוא משפיל עצמו לפייס את הרוצח שלא ימיתנו בתפלתו, ולכן לא מניחים לו לעשות זאת גם אם ירצה.

מעתה י"ל גם לנידון דידו, שהדברים הם קל וחומר: ומה כהן שבאמת אשם קצת בכך שלא התפלל שלא תארע כזו רציחה, ובכל זאת אוסרים עליו להתרפס לפניו, כל שכן תלמיד חכם גדול ומפורסם, יאסר עליו לזלזל בתורתו ולפייס את האדם הפשוט שמקפיד עליו שלא בצדק. [אך דחה הגר"י לאידך גיסא, ממה שמצינו מעשה מהאמורא רב (בגמרא יומא פז עיי"ש)].

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'מישהו מהצפון'...

"לוותר??? איך אפשר לחזור כעת הביתה? איך אפשר לאכזב ככה את הילדים???" מבטה המבולבל נע ממקום למקום. מישהו צריך לוותר כאן. זה ברור. אבל למה דווקא אנחנו? "נכון. אישר הבעל. אנחנו לא חייבים לוותר. השאלה אם אנחנו רוצים לוותר!"

קעת הגיעה תורם של הילדים. משימה לא פשוטה רבצה על כתפי האב, יהיה עליו לגייס את כל תעצומות הנפש להצליח להביא את הילדים למצב בו הם מוותרים מתוך רצון והסכמה. וואו, זה לא פשוט וכלל. אבל הוא ינסה...

במילים נעימות ומלטפות נפנה והסביר את גודל הזכות שנפלה עתה בחלקם... את עוצמתם של הרגעים הבאים... את ההזדמנות... ודברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב. התהליך הלא-פשוט הצליח עד שכולם נמנו וגמרו: חוזרים לבני-ברק. גם היו דמעות אכזבה, אשר נמחו ביד אהבת של הורים אצילים.

* * *

מיד לאחר שחזרו הביתה הלך הבן הגדול לבית הכנסת השכונתי להתפלל מנחה. הוא עדיין היה שרוי בהתרוממות רוח מיוחדת במינה, והתפילה הייתה בהתאם. מְשִׁתַּפֶּכֶת...

לאחר מכן הלך האבא לבית הכנסת השכונתי להתפלל מנחה. גם הוא עדיין היה שרוי בהתרוממות רוח מיוחדת במינה, וגם התפילה שלו הייתה בהתאם. מְשִׁתַּפֶּכֶת...

שניהם לא הבחינו בהרב פ. שניצב בפינה ועקב אחריהם.

הרב פ. מתגורר במודיעין-עילית ורק נקלע לבית כנסת זה. כאשר הבחין במקרה בתפילתו המיוחדת של הבחור החליט לברר עליו. הוא הרי מחפש שידוך עבור בתו, מוכן לשלם עבורה הון, אבל לא על כל אחד... והנה בחור שגם בבין הזמנים מתפלל כמו בתפילת 'נעילה'!

עם תום התפילה ניגש לאחד המתפללים ושאל אודות הבחור. הלה מסר לו פרטים ראשונים וציין: 'הנה אבא של הבחור. הוא עכשיו נכנס'. החליט הרב פ. לתהות מעט גם על קנקנו של האבא ולהישאר במקום גם במנין הבא. משהבחין שהתפילה של האבא דומה לתפילת הבן, החליט לברר על המשפחה הזו לעומק.

לאחר תקופת בירורים היה ברור לו: זה בדיוק מה שאני רוצה!

ובחלוף תקופה קצרה נוספת: מזל-טוב!

* * *

ורק לחשוב על כך שבמקום להתנדנד באותה תפילה בבית כנסת, היה הבחור מתנדנד על הנדנדה בצפון הרחוק... או שאבא שלו היה מתנדנד על קבר קדוש בתפילה לזיווג הגון עבור בנו... מי חלם שפירות הויתור יצמחו כבר באותו יום!

לאחר האירוסין התעניין שכן אצל האבא 'מי השדכן?' והוא ענה: 'מישהו מהצפון'...

(אמונה שלימה' בשם 'מרבית שלום')

לא בכל שנה יוצאת משפחת ר. לנופש משפחתי בצפון. זה מבצע מורכב טכנית וכלכלית עבורם - משפחה ברוכת ילדים היוצאת על טפיה ומתבגריה. אולי לכן גבהו כל כך גלי השמחה, האושר וההתרגשות בבית הבני-ברקי הצנוע שלהם לְשִׁמְעַ הבשורה שהכריז אבא: 'השנה נוסעים בעזרת השם לצפון!'

הצימר שנשכר נשמע מיוחד ומבטיח: בית רעפים קטן ומטופח, חצר גדולה מסביב, נדנדות עץ ואפילו בריכה פרטית קטנה. הבית מוקף עצים ירוקי עלווה, וחלונותיו משקיפים אל נוף גלילי עוצר נשימה.

ארבעת ימי הנופש סומנו בלורד זוהר במשבצות המתאימות בלוח-השנה שעל קיר המטבח, והילדים החלו לספור את הימים עד ליום המרגש.

היום הגדול הגיע. אבא והבנים מיהרו לתפילת ותיקין. חבל על כל רגע... לנצל במקסימום... הציוד כולו הועמס לתוך הטנדר שנשכר ועד מהרה היו ההורים ואחד-עשר ילדיהם מנופפים לשלום לרחובותיה המהבילים של בני-ברק.

ואז...

* * *

ואז התפוגג הקסם המופלא באחת.

הצימר הכיל אמנם את כל מה שהובטח - אבל הוא היה תפוס עם משפחה אחרת!

בעל המקום הוזעק בדחיפות. הביט לרגע קט על הטנדר העמוס ופכר את ראשו בשתי ידי: אוי ואבוי!

הוא היה מספיק הוגן להודות מיידית שהוא אשם ב"פאשלה". המשפחה מבני-ברק אכן הזמינה את המקום, והוא בטעות מסר אותה למשפחה אחרת שהגיעה מירושלים.

בבת-אחת התנפצו כל החלומות והציפיות. אין צימר, אין חופשה, אין נדנדות ואין בריכה. אבל יש נהג טנדר שפורק חבילות בעודו מהרהר: האם ממתינה לו גם נסיעה חזרה?...

הקטנים, שלא היו מסוגלים להכיל את האכזבה פרצו בבכי. לדי המשפחה הירושלמית שכבר שהו בצימר אף הם נבהלו כהוגן. מי יודע, אולי הם יצטוו כעת לעזוב!?

* * *

רק אדם אחד לא איבד את העשתונות. הוא ניצב שם עם שיירה של אחד-עשרה ילדים, ושיירה לא יותר קצרה של מזוודות וחבילות. אבל הוא ידע שגם אם הניסיון הזה קשה. קשה מאוד אפילו. הוא עדיין 'ניסיון' שצריכים לעמוד בו בגבורת נפש.

פנה לאשתו ואמר: "אנחנו יכולים לעמוד על שלנו ולדרוש את הדירה שְׁהִזְמַנּוּ. הבעלים הרי מודה שזו טעות שלו ואנחנו היינו הראשונים שסגרנו על התאריך הזה. על פי הדין הצדק אתנו - אבל אנחנו גם יכולים לוותר!"

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il